

## Lakivaliokunta

**Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kansainvälisten parien varallisuussuhteita koskevien neuvoston asetusten soveltamisesta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi**

### JOHDANTO

#### *Vireilletulo*

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kansainvälisten parien varallisuussuhteita koskevien neuvoston asetusten soveltamisesta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 190/2018 vp): Asia on saapunut lakivaliokuntaan mietinnön antamista varten.

#### *Asiantuntijat*

Valiokunta on kuullut:

- lainsäädäntöneuvos Outi Kemppainen, oikeusministeriö
- käräjätuomari Mette Manninen, Espoon käräjäoikeus
- maanmittausneuvos Markku Markkula, Maanmittauslaitos
- johtava asiantuntija Kari Niemi, Maanmittauslaitos

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Helsingin hovioikeus
- Suomen Asianajajaliitto

### HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki kansainvälisten parien varallisuussuhteita koskevien neuvoston asetusten soveltamisesta. Ehdotetussa laissa annettaisiin asetusten soveltamisen edellyttämät täydentävät kansalliset säännökset. Ne koskevat pääosin sitä, mikä viranomainen Suomessa huolehtii asetuksessa jäsenvaltioille säädetyistä tehtävistä.

Lisäksi ehdotetaan lähinnä asetuksista johtuvia muutoksia avioliittolain ja rekisteröidystä parisuhteesta annetun lain kansainvälisen yksityisoikeuden alaan kuuluviin säännöksiin sekä maistraattien eräistä henkilörekistereistä annettuun lakiin.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 29 päivänä tammikuuta 2019 samana päivänä kuin asetusten soveltaminen alkaa.

## Valiokunnan mietintö LaVM 11/2018 vp

### VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Euroopan unionin neuvosto on vuonna 2016 hyväksynyt kaksi asetusta, jotka sisältävät kansainvälisen yksityisoikeuden säännöksiä aviopuolisoiden ja rekisteröidyn parisuhteen osapuolten varallisuussuhteista. Neuvoston asetuksissa on kyse tiiviimmästä yhteistyöstä, johon osallistuu Suomen lisäksi 17 jäsenvaltiota.

Asetusten säännökset tulevat sovellettaviksi muun muassa silloin, kun kyse on omaisuuden jakamisesta parisuhteen purkauduttua eron tai toisen osapuolen kuoleman vuoksi ja tapauksella on kytkentöjä yhtä useampaan jäsenvaltioon. Tällaisessa tapauksessa kansainvälisen yksityisoikeuden säännökset säättävät siitä, minkä valtion tuomioistuin on toimivaltainen käsittelemään varallisuussuhdetta koskevan asian ja minkä valtion lakia siihen sovelletaan. Samoin niissä säädetään varallisuussuhdetta koskevien päätösten ja tuomioiden tunnustamisesta sekä täytäntöönpanosta muissa valtioissa. Asetukset koskevat vain rajat ylittäviä tapauksia, eikä niillä ole vaikutusta jäsenvaltioiden aineelliseen perheoikeuteen.

Lakivaliokunta on antanut asetusehdotusten neuvottelujen aikana useita lausuntoja ehdotetusta sääntelystä (LaVL 11/2011 vp, LaVL 25/2013 vp, LaVL 10/2015 vp ja LaVL 2/2016 vp). Valiokunta on kannattanut kansainvälisen yksityisoikeuden alan säännösten yhtenäistämistä unionin tasolla, sillä eri jäsenvaltioista kotoisin olevien henkilöiden väliset parisuhteet ovat ihmisten liikkuvuuden lisääntyessä yleistyneet. Entistä useammin parit myös muuttavat asuinpaikkaa jäsenvaltioiden välillä ja hankkivat omaisuutta yli rajojen.

Asetukset edellyttävät täydentäviä kansallisia säännöksiä erityisesti siitä, mikä jäsenvaltion viranomaisen huolehtii asetuksissa tarkoitetuista tehtävistä. Nyt käsiteltävänä olevassa hallituksen esityksessä on kyse erityisesti tällaisista säännöksistä. Hallituksen esityksestä ilmenevän ja saamansa selvityksen perusteella lakivaliokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena sekä puoltaa siihen sisältyvien lakiehdotusten hyväksymistä seuraavin huomioin.

Ulkomaisen päätöksen tunnustamisesta ja täytäntöönpanokelpoiseksi julistamisesta päättää ehdotetun sääntelyn mukaan käräjäoikeus, ja haettaessa muutosta käräjäoikeuden ratkaisusta hovioikeuteen tarvitaan oikeudenkäymiskaaren 25 a luvun 5 §:ssä tarkoitettu jatkokäsittelylupa. Lakivaliokunnalla ei ole huomauttamista jatkokäsittelyluvan edellyttämiseen, sillä tämä vastaa muissa vastaavissa EU-asetusten kansallista toimeenpanoa koskevissa säännöksissä säädettyä.

Asetusten 29 artikloissa säädetään esineoikeuden muuntamisesta. Jos henkilö vetoaa esineoikeuteen, johon hänellä on oikeus avioliiton tai rekisteröidyn parisuhteen varallisuus oikeudellisiin vaikutuksiin sovellettavan lain nojalla, mutta sen jäsenvaltion lainsäädäntö, jossa oikeuteen vedotaan, ei tunne vastaavaa esineoikeutta, kyseinen oikeus on mainittujen artiklojen mukaan tarvittaessa ja mahdollisuuksien mukaan muunnettava lähinnä vastaavaksi kyseisen jäsenvaltion lain mukaiseksi esineoikeudeksi. Hallituksen esitykseen ei sisälly esineoikeuden muuntamista koskevia täydentäviä säännöksiä, mutta esityksen perusteluissa käsitellään tilanteita, joissa vieraan valtion lakiin perustuvan esineoikeuden muuntaminen Suomen lain mukaiseksi oikeudeksi voi ajankohtaistua (s. 21—22). Esityksessä arvioidaan, että useimmiten esineoikeuden muuntaminen ajankohtaistuu haettaessa oikeuden kirjaamista maakaaren säännösten nojalla, jolloin esineoikeuden muuntamisesta päättää kirjaamisviranomainen eli Maanmittauslaitos.

## Valiokunnan mietintö LaVM 11/2018 vp

Esineoikeuden muuntaminen voi kuitenkin tulla esiin myös tuomioistuimessa. Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa on kiinnitetty huomiota siihen, että tällaisia kanteita ei ole esityksessä ehdotettu keskitettäväksi tiettyihin käräjäoikeuksiin, esimerkiksi maaoikeuksiin, vaan käräjäoikeuden alueelliseen toimivaltaan sovelletaan oikeudenkäymiskaaren yleisiä oikeuspaikkaa koskevia säännöksiä. Valiokunta toteaa, että erityisosaamisen turvaaminen käsillä olevissa monimutkaisissa asioissa voisi puoltaa asioiden keskittämistä. Tuomioistuimessa esiin tulevat tapaukset voivat kuitenkin liittyä mitä moninaisimpiin tilanteisiin, sillä esineoikeuden muuntamista voidaan vaatia paitsi erillisellä kanteella myös muun riita-asian yhteydessä. Tällöin on perusteltua ja tarkoituksenmukaista, että kaikilla käräjäoikeuksilla on toimivalta käsitellä esineoikeuden muuntamista koskeva asia. Lisäksi niissä tapauksissa, joissa esineoikeuden muuntaminen tulee ajankohtaiseksi kiinteää omaisuutta kirjattaessa, Maanmittauslaitoksen asiaa koskevasta päätöksestä haetaan muutosta maaoikeudelta, jolloin nämä tapaukset ohjautuvat jo nykyisen lainsäädännön nojalla tiettyihin käräjäoikeuksiin. Lisäksi on huomattava, että vastaava esineoikeuden muuntamista koskeva säännös sisältyy myös ns. perintöasetukseen (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 650/2012 toimivallasta, sovellettavasta laista, päätösten tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta ja virallisten asiakirjojen hyväksymisestä ja täytäntöönpanosta perintöasioissa sekä eurooppalaisen perintötodistuksen käyttöönnotosta), eikä myöskään sitä täydentävään kansalliseen lainsäädäntöön (682/2015) ole sisällytetty erityisiä säännöksiä asioiden keskitämisestä tiettyihin käräjäoikeuksiin. Edellä olevan perusteella lakivaliokunnalla ei ole huomauttamista esitykseen tältä osin.

Lopuksi valiokunta korostaa tarvetta huolehtia tuomareiden samoin kuin kirjaamistehtäviä Maanmittauslaitoksessa hoitavien virkamiesten riittävästä kouluttamisesta. Tämä on erityisen tärkeää ottaen huomioon asetusten vaikeaselkoisuus sekä rajat ylittävien asioiden monimutkaisuus.

## VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Lakivaliokunnan päätösehdotus:

*Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 190/2018 vp sisältyvät 1.—4. lakiehdotuksen.*

Helsingissä 23.11.2018

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Kari Tolvanen kok  
jäsen Eeva-Johanna Eloranta sd  
jäsen Katja Hänninen vas  
jäsen Ari Jalonen sin  
jäsen Johanna Karimäki vihr  
jäsen Pia Kauma kok  
jäsen Niilo Keränen kesk

## **Valiokunnan mietintö LaVM 11/2018 vp**

jäsen Antero Laukkanen kd  
jäsen Hanna-Leena Mattila kesk  
jäsen Juha Pylväs kesk  
jäsen Antti Rantakangas kesk  
varajäsen Ville Skinnari sd

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marja Tuokila